

KAMRA TA' L-AVUKATI
Qrati tal-Ġustizzja, Triq ir-Repubblika, Valletta

DISKORS TAL-PRESIDENT FL-OKKAŻJONI TAL-FTUH TAS-SENA FORENSI
2026 - 2027

Avv. Louis de Gabriele
President, Kamra ta' l-Avukati

KAMRA TA' L-AVUKATI
Qrati tal-Ġustizzja, Triq ir-Repubblika, Valletta

DISKORS TAL-PRESIDENT FL-OKKAŻJONI TAL-FTUH TAS-SENA FORENSI
2026 - 2027

Avv. Louis de Gabriele
President, Kamra ta' l-Avukati

**CHAMBER
OF ADVOCATES**
MALTA

Eċċellenza l-President ta' Malta,
Sur Prim' Imħallef,
Onorevoli Ministru għall-Ġustizzja,
Sinjuri Imħallfin u Sinjuri Maġistrati,
Sur Avukat Ġenerali,
Sinjuri Prim' Imħallfin Emeriti,
Sinjuri Imħallfin u Maġistrati Rtirati,
Sur Direttur Ġenerali tal-Qrati,
Sur President tal-Kamra tal-Prokuraturi Legali,
Kollegi Avukati u Prokuraturi Legali,
Sinjuri u Sinjuri,

Huwa, għal darb'oħra, unur kbir għaliya li nindirizza din l-assemblea prestigjuża fl-okkażjoni solenni tal-ftuħ tas-sena forensi. Din hija okkażjoni li, sena wara sena, iġġib flimkien taħt saqaf wieħed lil dawk kollha li huma s-sinsla tas-sistema ġudizzjarja u tal-professjoni legali ta' pajjiżna — il-ġudikatura, il-professjoni legali, u l-awtoritajiet kompetenti tal-Istat. Izda hija ċerimonja li tmur wisq lil hinn mis-simboliżmu; hija stedina solenni biex, flimkien, nieqfu mumentaneament mit-taħbit ta' kuljum tal-prattika tagħna, u nirriflettu b'onestà u bis-serjetà fuq fejn ninsabu bħala professjoni, fuq fejn żbalajna, u fuq fejn għandna d-dmir li naslu.

Nibda dan id-diskors, kif il-preċedent u d-dover jimponu, b'materja li ilha tissemma' minn hawnhekk għal aktar minn deċennju sħiħ, u li illum, b'dispijaċir profond, għadha bla twegiba: l-Att dwar ir-Regolamentazzjoni tal-Professjoni Legali.

Il-Liġi li Baqgħet Tistenna

Sinjuri, kważi erba' deċennji ilu, meta sirt avukat jien, il-professjoni legali ta' Malta kienet professjoni żgħira, fejn kważi kulhadd kien jaf lil xulxin, u fejn il-konvenzjoni informali kienet ħafna drabi biżżejjed biex iżzomm ħajj u b'saħħtu s-sens ta' dixxiplina, integrità, u rispettt reċiproku li dejjem iddistingwa lill-avukat Malti. Dak iż-żmien għadda — u jkun inutli li noqogħdu niftakruh b'nostalgija. Illum aħna professjoni ta' aktar minn elfejn avukat, li naħdmu f'ambjenti differenti ħafna minn xulxin — fis-servizzi finanzjarji, fil-qasam korporattiv, fil-konsulenza, u naturalment fil-Qrati. Professjoni li għal deċennji kienet waħda verament omoġenja tilfet dik l-omoġenjetà f'evoluzzjoni naturali dettata mill-iżvilupp soċjo-ekonomiku ta' pajjiżna. U mhix sorpriża li dak is-sens ta' appartenenza u dak l-ispirtu ta' korp li għal snin sħaħ iddistingwa l-professjoni, iddgħajef serjament — bil-konsegwenza li l-informalità tar-regolamentazzjoni, u ta' x'inhil kondotta aċċettabbli jew le minn avukat, li kienet applikabbli dari, sfat sempliciment insuffiċjenti u inadegwata biex taqdi r-realtajiet tal-lum.

Il-Kamra ilha, minn tal-anqas mill-2008, tinsisti fuq verità li għandha tkun ovvja għal kulhadd: **il-qafas regolatorju tal-professjoni tagħna huwa wiehed antikwat, mibni għal żmien iehor, u li sempliċiment ma jistax jibqa' jservi bħala l-pedament ta' professjoni li illum topera f'kuntest soċjali, ekonomiku, teknoloġiku u internazzjonali kompletament differenti.** Abbozz ta' liġi hemm — miftiehem, diskuss, irfinut fuq medda ta' snin, u riflessjoni ta' konsensus li ġie milhuq bejn il-Kamra u l-Gvern. Xorta waħda — u dan huwa l-punt li jwegġa' — dan l-abbozz għadu ma rax id-dawl tal-Kamra tad-Deputati.

Il-Kamra tirrikonixxi li matul il-medda tas-snin, il-professjoni esperjenzat deterjorament fl-istandards u l-valuri li darba kienu l-marka distintiva tagħha. Każijiet ta' kondotta professjonali li mhix idoneja f'dawn l-aħħar snin ma jagħmlux hsara biss lir-reputazzjoni tal-individwi kkonċernati, iżda jitfegħu dell ikraħ fuq il-perċezzjoni pubblika tal-professjoni kollha kemm hi. Jekk verament irridu nindirizzaw din is-sitwazzjoni l-ewwel irridu qabel xejn nirrikonoxxu li din hija realtà li la nistgħu niċċdu u lanqas nimminimizżaw.

L-informalità tas-sistema regolatorja attwali ma tistax tibqa' tiffunzjona b'mod adegwat f'ambjent soċjo-ekonomiku li nbidel mill-għerquq. Il-pressjonijiet huma differenti, l-esiġenzi tas-soċjetà huma differenti, u t-tentazzjonijiet huma oġġla. L-interess pubbliku jitlob li din is-sitwazzjoni tiġi ffaċċjata b'mod dirett u mingħajr aktar dewmien jew tlaqliq. Dak li għandna bżonn — dak li kemm il-professjoni kif ukoll il-pubbliku għandhom bżonn — huwa arkitettura regolatorja msaħħa: waħda mibnija fuq regolamentazzjoni aktar formali, indipendenti mill-gvern, u li topera taħt is-superviżjoni ta' korp regolatorju kostituzzjonali b'risorsi adegwati, b'awtorità reali u b'responsabbiltà.

Ma nistax, din is-sena aktar minn qatt qabel, ma nsemmix il-piż ta' dan id-dewmien li m'għandu l-ebda ġustifikazzjoni. Ir-Rapport tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-Istat tad-Dritt, ippubblikat dan l-aħħar, jerga' jġib quddiem għajnejna dak li din il-Kamra ilha tghid għal snin twal: li n-nuqqas ta' liġi moderna li tirregola l-professjoni legali mhux sempliċiment xi lakuna teknika — huwa nuqqas kritiku fis-sisien stess tas-sistema ġudizzjarja kollha. Għaliex, Sinjuri? Għaliex, fost oħrajn il-professjoni legali hija l-uniku għajn li minnha joħorġu l-Maġistrati, l-Imħallfin, u l-Avukati ta' għada — dawn kollha huma parti minn katina waħda sħiħa. Jekk il-professjoni ma tkunx regolata kif jixraq — jekk ir-rekwiżiti ta' dħul fil-professjoni ma jkunx riġoruzi biżżejjed, jekk it-taħriġ professjonali kontinwu ma jkunx obbligatorju, jekk il-mekkaniżmi dixxiplinari jibqgħu dgħajfa u neqsin mir-risorsi — il-konsegwenzi jinħassu f'kull livell tas-sistema: fil-kwalità tal-avukatura quddiem il-Qrati, fil-kalibru ta' min jitla' għall-bank tal-ġudikatura, u fl-aħħar mill-aħħar, fil-fiduċja pubblika u fl-istat tad-dritt innifsu.

Din il-Kamra għamlet dak kollu li setgħet — u aktar: studji, konsultazzjoni, compromessi, paċenzja bla qies. Issa jmiss lill-Gvern u lill-Parlament li juru r-rieda politika meħtieġa biex din il-liġi, fl-aħħar, issir realtà.

U l-mistoqsija li tinbet spontanja minn dan kollu hija waħda diretta u inevitabbli: għaliex? Għaliex l-Istat sab il-ħin, ir-rizorsi, u r-rieda politika biex jimmodernizza l-qafas regolatorju tal-professjonijiet l-oħra kollha — tal-perit, tat-tabib, tal-accountant, tal-inġinier — imma l-professjoni legali, li hija l-pilastru stess tas-sistema ġudizzjarja, tħalliet waħedha mingħajr regolazzjoni moderna? Kull professjoni oħra f'pajjiżna għandha leġislazzjoni li tirrifletti ż-żminijiet; ahna — ahna li minnha joħorġu l-Imħallfin u l-Maġistrati ta' għada — għadna mgħobbija b'qafas regolatorju li twieled fi żmien iehor għal realtà oħra. Din mhix mistoqsija retorika, Sinjuri. Hija mistoqsija li tistħoqqilha twegiba — twegiba ċara, sostantiva, u konvinċenti — u li, sal-lum, għadha ma waslitx.

Harsa 'l Quddiem: Il-Viżjoni Strateġika tal-Kamra

Iżda din il-Kamra ma tistax, u ma għandhiex, toqgħod tistenna b'idejha marbuta sakemm il-Parlament jaġixxi. Filwaqt li nkomplu nissudaw il-pressjoni għal din il-liġi, il-Kunsill il-ġdid tal-Kamra fassal viżjoni ċara u ambizzjuża għat-tliet snin li ġejjin — viżjoni msejsa fuq erba' pilastri ewlenin li nixtieq naqsam magħkom illum, għax nemmen li huma dawn li ser jiddefinixxu l-futur tal-professjoni tagħna.

L-ewwel pilastru huwa l-edukazzjoni u l-formazzjoni professjonali. Il-mixja minn student tal-liġi għal avukat Prattikanti ilha, għal wisq żmien, imfassla b'mod frammentat u insuffiċjentement riġoruz. Il-Kamra qed taħdem biex tibni programm integrat li jgħaqqad flimkien l-istudji universitarji, il-pupillaġġ, il-prattika strutturata, u l-eżami tal-*warrant* f'dinamika koerenti u eżiġenti — u biex il-Malta Law Academy issir verament iċ-ċentru ta' eċċellenza professjonali li din il-professjoni tistħoqqilha.

It-tieni pilastru huwa t-teknoloġija. L-intelliġenza artifiċjali u d-digitalizzazzjoni mhumex fenomeni li nistgħu nosservaw mill-bogħod b'kurżità akkademika; diġà qed ibiddlu, radikalment u irriversibbilment, kif nipprattikaw il-professjoni tagħna. Il-Kamra trid, u ser tieħu, rwol ta' ambizzjuż f'dan il-qasam — mhux biss fid-diskors mal-awtoritajiet dwar id-digitalizzazzjoni tal-Qrati, iżda wkoll billi nassiguraw li kull membru tal-professjoni, speċjalment dawk li jipprattikaw waħedhom jew f'ditti żgħar, ikollu l-ghodod u l-għarfien biex ma jithallew qatt jibqgħu lura.

It-tielet pilastru huwa r-regolamentazzjoni tal-professjoni lil hinn mil-livell attwali — u hawnhekk, naturalment, terġa' tidhol il-kwistjoni tal-Att dwar l-Avukati li għadni kif semmejt, flimkien ma' prioritajiet oħra li ma jistgħux jistennew iktar: assigurarazzjoni professjonali kollettiva li tħares kemm lill-membri tal-professjoni kif ukoll lill-pubbliku, limitazzjoni tar-responsabbiltà li tirrifletti r-realtajiet tal-prattika moderna, u l-possibbiltà li l-avukati jipprattikaw permezz ta' strutturi ta' responsabbiltà limitata, kif diġà jsir f'ħafna ġurisdizzjonijiet komparabbli.

Ir-raba' pilastru huwa r-rwol tal-Kamra — lejn il-membri tagħha ta' kull qasam tal-prattika, kemm dawk fil-Qrati kif ukoll dawk li jaħdmu fis-settur korporattiv u finanzjarju, lejn l-avukati żgħażaġh li llum qed jibdew il-karriera tagħhom, u lejn il-pubbliku ġenerali li jisthoqqlu professjoni li fuqha jista' jafda bis-siġh.

Dawn l-erba' pilastri mhumie x ambizzjonijiet burokratiċi mifruda minn xulxin. Huma, flimkien, l-arkitettura ta' professjoni legali moderna u kredibbli — professjoni li tixraq lil pajjiż.

Ir-Rwol tagħna fl-Istat tad-Dritt

Ma nistax nagħlaq dan id-diskors mingħajr ma nindirizza l-importanza li nkomplu nsaħħu l-istat tad-dritt f'pajjiżna b'mod aktar wiesa' — u r-rwol li din il-Kamra għandha u ser ikollha f'dan l-isforz. Is-sistema ta' ħatra tal-Prim' Imħallef, it-tul eċċessiv u inaċċettabbli tal-proċeduri ġudizzjarji, ir-riżorsi insuffiċjenti mogħtija lil korpi bħall-Kummissjoni għall-Amministrazzjoni tal-Ġustizzja u l-Kumitat għall-Avukati u l-Prokuraturi Legali — huma kollha materji li għandhom bżonn jiġu indirizzati b'mod frontali, mingħajr tlaqliq u mingħajr kompromessi fuq il-prinċipji fundamentali. Dawn mhumie x kwistjonijiet astratti, akkade miċi, jew ta' natura kostituzzjonali biss. Huma kwistjonijiet li jmissu l-ħajja ta' kuljum ta' kull ċittadin li jfittex ġustizzja, u ta' kull negozju li jixtieq jinvesti f'pajjiżna bil-fiduċja li d-drittijiet tiegħu ser jiġu mħarsa fi żmien raġonevoli.

Bħala professjoni, aħna ma nistgħux — u m'għandniex — nibqgħu siekta quddiem dawn l-isfidi. Anzi, huwa propju r-rwol tagħna li noholqu u nipparteċipaw b'mod attiv u bla biża' fid-dibattitu. Il-Kamra ta' l-Avukati dejjem kienet lesta li tikkontribwixxi b'mod kostruttiv, u ser tibqa' tagħmel hekk — kemm mal-Gvern kif ukoll mal-istituzzjonijiet Ewropej — biex l-istat tad-dritt f'Malta jissaħħaħ tabilhaqq, u mhux sempliciment jiġi ġestit.

Konklużjoni

Sinjuri, il-professjoni legali Maltija għandha t-talent, it-tradizzjoni, u l-fibra morali biex tilqa' l-isfidi ta' żmienna. Dak li jonqosna llum mhux il-kapaċità —

dik ilha hemm. Dak li jonqosna hija r-rieda kollettiva li naġixxu — bħala Kamra, bħala ġudikatura, u bħala Gvern — id f'id, b'determinazzjoni, biex it-tliet snin li ġejjin ma jkunux sempliċiment perijodu ieħor ta' intenzjonijiet imħabbra, iżda kapitlu ta' kisbiet ġenwini u dejjiema.

Il-na snin twal — twal wisq — li qed nitkellmu dwar id-dewmien fil-Qrati. **Saret kwistjoni li tiddomina kull dibattitu dwar is-sistema ġudizzjarja — li toskura saħansitra x-xogħol kollu utili li jsir ta' kuljum minn daww kollha involuti fis-sistema, bil-limitazzjonijiet ovvj li jeżistu.** Ma hemmx intervista, ma hemmx diskussjoni pubblika, li fiha ma titfaċċax l-istess mistoqsija: meta ser jispicċa id-dewmien? X'jista' jsir biex jinqata' dan id-dewmien? Bħal kieku hemmx xi soluzzjoni waħda ċara u inekwivoka, jew xi hadd għandu l-famuża bakketta maġika. Iżda ejja nkunu realistiċi: irridu nibdew billi, qabel xejn, nammettu u nirrikonoxxu li, nonostante l-progress kollu li sar fit-tempistika, wasal iż-żmien għal soluzzjonijiet aktar serji u dejjiema. Il-Ġudikatura u l-professjoni tagħna ma tistax tibqa' ġgħorr il-piż ta' sistema li mhix u qatt ma kienet iddisinjata biex tiddetermina dispużiti fl-2026, fi żmien fejn anki l-kunċett innifsu ta' hin inbidel sostanzjalment.

Ma rridx nemmen — u nirrifjuta li naċċetta — li min għandu s-setgħa jaħseb li din il-kwistjoni saret kbira wisq biex tiġi riżolta, u li allura aħjar wieħed iħalliha għaddejja bħal qisha ser tissolva waħedha. Lanqas ma nista' naċċetta li nistgħu nibqgħu nitkellmu dwarha għal għaxar snin oħra bil-kalma kollha, bħal kieku r-ritmu tad-diskors jista' jieħu post ir-ritmu tar-riforma. U wisq anqas ma rrid naħseb li l-uniċi soluzzjonijiet li aħna lesti nikkunsidraw huma daww ta' natura kosmetika — soluzzjonijiet li jservu biss biex l-istatistiċi jidhru ftit aħjar, imma li ma jmissux il-qalba tal-problema.

Il-verità —hija sempliċi pero iebes: il-proċeduri tal-Qrati tagħna, fit-totalità tagħhom, ġew imfassla għal era oħra. Ġew maħsuba għal Qrati li ma kellhomx jiffaċċjaw il-volum, il-kumplessità, u d-diversità tal-kawżi li llum qed jitressqu quddiemhom kuljum. Dak li kien jagħmel sens fil-bidu tas-seklu l-ieħor ma jistax jibqa' jagħmel sens fl-2026 — u min isostni l-kuntrarju qed jagħlaq għajnejh quddiem ir-realtà. Mhux għax il-prinċipji fundamentali tal-ġustizzja nbidlu — dawn huma eterni u sagrosanti. Iżda l-ghodod, il-proċessi, u l-mekkaniżmi li bihom inwettqu dawn il-prinċipji għandhom jiġu aġġornati u mibdula radikalment biex jirriflett u l-esiġenzi taż-żminijiet tal-lum.

U hawn tasal il-mistoqsija li tqum spontaneja — mistoqsija li trid twegiba minn kull wieħed u waħda minna, mill-avukatura, mill-ġudikatura, u mill-Gvern: Għandna l-umiltà li nammettu li dak li nafu u li mdorrijin bih mhux bilfors l-aħjar fil-kuntest tal-llum, u li jista' jkun hemm u probabilmment hemm mod aħjar u aktar effiċjenti? Jew inkella ninsabu wisq imwaħħla mal-konswitudni, wisq

komdi fir-rutina ta' dak li drajna, biex lesti niffaccjaw il-bidla li ż-żminijiet jitolbu minna? Sinjuri, il-bidla mhix għażla — hija inevitabbli. L-unika għażla vera li għandna hija jekk din il-bidla nagħmluhix aħna, b'vizjoni, b'kuraġġ, u b'responsabbiltà — jew jekk inhalluha ssir mingħajrna, bil-konsegwenzi kollha li ġgħib magħha, l-ewwel fosthom in-nuqqas ta' fiduċja fis-sistema miċ-ċittadin li suppost taqdi.

Illum, minn hawnhekk, nixtieq nagħmel sejha ċara, diretta, u sinċiera lil kulhadd: wasal iż-żmien — u naħseb ilu li wasal — li, b'rieda tajba u fi spirtu ta' kollaborazzjoni ġenwina, nerġġhu naħsbu mill-għeruq il-proċeduri u l-proċessi tal-Qrati tagħna. Mhux biex inżarmaw dak li jahdem, iżda biex nibnu sistema li tassigura li l-gustizzja f'pajjiżna ma tibqax biss ideal sabiħ miktub fil-liġijiet — iżda realtà ħajja, tangibbli, u li tinħass minn kull min ifittixha. Huwa allura f'dan il-kuntest illi nistieden lill-awtoritajiet tal-Gvern li jniedu Kummissjoni kongunta li tistudja u tagħmel rakkomandazzjonijiet dwar riforma shiħa tal-liġijiet tal-proċedura u proċessi. Il-Kamra lesta biex tikkontribwixxi bis-shiħ f'dan il-qasam.

Nemmen bis-shiħ li din il-gabra llum — ta' daww kollha li jgħorru fuq spallejhom ir-responsabbiltà tal-amministrazzjoni tal-gustizzja f'pajjiżna — hija xhieda ħajja li din ir-rieda teżisti. Issa wasal il-mument li nittraduċuha f'azzjoni — b'urġenza, b'determinazzjoni, u mingħajr skużi.

Nawgura lil kulhadd sena forensi mimlija suċċess, kuraġġ, u kisbiet — u nirringrazzjakom tal-attenzjoni tagħkom.

Grazzi.

President tal-Kamra tal-Avukati
Dr Louis de Gabriele